

Preek 10-03-2024; ds. Arlette Brabander

Lezing: Prediker 3: 1-13 en Johannes 12: 20-33

Gemeente van de Heer Jezus Christus,

'Wat is de tijd? Wanneer maar niemand het me vraagt, weet ik het; wil ik het echter uitleggen aan iemand die het vraagt, dan weet ik het niet.'

Dit zijn de woorden van kerkvader Augustinus. We bevinden ons dan ook in goed gezelschap als we niet zo goed weten wat tijd precies is. We kennen aan de ene kant de tijd zoals die door de klok wordt aangegeven. De minuten en seconden die wegtikken. De uren die verstrijken. De dagen die elkaar opvolgen en de jaren die voorbijgaan. De tijd die je kan meten, de tijd die gepaard gaat met verandering. Voor je het weet zeggen de mensen u tegen je in de supermarkt, zijn je kinderen groot gegroeid en worden de haren een voor een grijs.... Het is door alle uiterlijke veranderingen dat we een idee hebben dat er iets van tijd bestaat. En die veranderingen zijn ook onomkeerbaar. Hoe vaak verzuchten wij niet bij onszelf: als we de tijd maar even konden terugdraaien...Dan zou ik nog even dit kunnen doen, of dat kunnen zeggen. Maar nee, de wereld draait genadeloos door om zijn as. Dan is de dag weer ten einde en wordt het weer nacht. Voorbij is het moment. De gelegenheid niet aangegrepen.

Hoe genadeloos de tijd is wisten de oude Grieken als geen ander. Ik wil u ook even meenemen in die oude Griekse wereld van ruim 2000 jaar geleden. De oude Grieken kenden de God Chronos, de God van de Tijd. Chronos was de personificatie van de tijd, hij was een oergod, met een rare afwijking: hij at al zijn kinderen op direct na de geboorte. Dat deed hij omdat hem ooit voorspeld werd dat een van zijn kinderen hem zou overtreffen in macht. En omdat hij bang was dat hij er niet meer toe zou doen, vrat hij ze dan maar allemaal op.

Een typerend beeld voor de tijd zoals die wij die vandaag de dag meten via de klok: ze eet ons op. We rennen van hot naar her om maar zover mogelijk voor elkaar te krijgen. Minuten, uren en dagen het wordt zomaar van ons afgesnoept. De tijd, ze glipt ons uit de vingers. Er zijn weinig dingen die de tand des tijds doorstaan. Ook die uitdrukking zou zomaar daar vandaan kunnen komen.

Maar wat was nou het geval. Nu vond de vrouw van Chronos het natuurlijk niet zo leuk dat haar man de baby's opvrat. Wie niet sterk is moet slim zijn, dacht ze als vrouw en verzong ze een list. De laatste baby die ze baarde hield ze apart, wikkelde een grote steen in de doeken, en gaf die steen aan haar man om op te eten. Die vrat hem zo op in al zijn gulzigheid. Zo bleef de baby in leven, kreeg Chronos toch zijn gevreesde nakomelingen. De voorspeling kwam uit. Een van zijn kleinzonen werd inderdaad belangrijker dan hij. Kairos heette hij. En Kairos was de god van het juiste ogenblik, de goede gelegenheid. De tijd die ertoe doet. De tijd heeft geen meetbare lengte. Het is de tijd zoals hij innerlijk ervaren wordt door iemand. Het is de aangename tijd, de vervulde tijd, het moment dat in alle facetten volgemaakt is.

Kairos was kaal op zijn achterhoofd en had op zijn voorhoofd een lok. Dat had ermee te maken dat je het geschikte moment kan grijpen als je hem van tevoren ziet aankomen. Is hij je eenmaal gepasseerd, dan kon je hem onmogelijk grijpen om hem terug te halen. Het betekende dat je alert moest zijn, heel bewust in het hier en nu moest leven. Anders mis je het bijzondere moment. Zo hebben we dus volgens de Oude Grieken twee gezichten van de tijd: de Chronos de 'gewone' tijd en de Kairos 'de bijzondere' tijd.

Nu komen deze twee begrippen ook terug in de Bijbel. Daar wordt ook gesproken over de tijd als chronos en kairos. In het Nieuwe Testament is de kairos van groot belang. Dan gaat het over de tijd als de gunstige tijd of de goede gelegenheid. Bij deze 'tijd' gaat het altijd om de tijd waarop God handelt. Het beslissend moment dat God jou nabij is. Je deelgenoot maakt van zijn reddend handelen.

Een tijd die niet gemeten kan worden, maar alleen ervaren kan worden. Tijd of 'momentum' die je van 'boven' gegeven wordt.

Een moment dat wordt gekenmerkt door ontferming, liefde, heling, heelheid en volheid. In het Nieuwe Testament staat deze tijd in het teken van de nabijheid van Jezus. Jezus Christus is bij ons, en door Hem is deze tijd tot zijn volheid gekomen. Kairos tijd is het moment waar eeuwigheid en tijd samenvallen.

Als we kijken naar onze tekst van Prediker, de tekst over de tijd, dan zien we dat daar ook het woord kairos een centrale rol speelt. Dat zien we in de Griekse vertaling van het Oude Testament. Prediker begint met de zin: Voor alles wat er gebeurt onder de hemel is er een 'chronos uur' en een 'kairos tijd'. Vervolgens gebruikt hij voor de hele opsomming van de 14 tegenstellingen het woord kairos. Prediker wil ons duidelijk maken dat er in alle gebeurtenissen van ons leven, positief of negatief geladen, God aanwezig is. In alle gebeurtenissen zit een Kairos moment.

Neem ik het eerste vers:

Er is een moment dat God je nabij is in het geboren worden
en er is een moment dat God je nabij is in het sterven.

Er zit een vervuld moment in het planten

En er is een vervuld moment in het rooien

Er is een moment dat God je nabij is in het huilen

En er is een moment dat God je nabij is in het lachen

Een moment dat je God ontmoet in het zoeken

En er is een moment dat je God ontmoet in het verliezen.

Als je de tekst dan zo vertaalt, krijgt het veel meer diepgang. Waar het Prediker om gaat is ten diepste het geloof dat God altijd aanwezig is. In alle facetten van ons leven. Hoe donker de tijden ook zijn, God is er. Want alleen het geloof zegt: Ik zie in alle dingen het eeuwige licht, het licht van Pasen al dagen. Dat is ook het eigene van deze zondag. Zondag laetare: Wees blij.

Als we dan de tekst van Johannes ernaast leggen, dan zien we dat Johannes in feite hetzelfde zegt. 'Als de graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft het een graankorrel, maar wanneer hij sterft draagt hij veel vrucht. Alleen door je leven te verliezen, kun je het winnen. Het sterven van Jezus staat bij Johannes helemaal in teken van de wil van God. Voor Johannes is Jezus' doodgaan geen lijden, maar een verheffing: een thuiskomen bij de Vader.

Jezus zegt tegen het einde van zijn leven: Vader, ik heb het werk volbracht dat u mij gegeven hebt om te doen. Jezus wist dat hij zich had beziggehouden met de juiste dingen. Het is hem gelukt om de geschikte tijd uit te buiten. Er zat in het leven van Jezus een bepaalde wijsheid en balans. Hij had maar een paar jaar de tijd en in die tijd ging hij niet ten onder aan jachtigheid. Hij nam wekelijks een dag van rust in acht en kon loslaten. Hij concentreerde zich volledig op iedere situatie die hij op zijn pad tegenkwam Maar hij deed niet alles en was niet overal. Hij trok intensief op met 12 leerlingen, niet met honderden. Hij maakte geen verre reizen maar verbleef in een relatief klein gebied. En toch kon hij tegen het einde van zijn prediking van drie jaar zeggen dat hij de geschikte tijd, de juiste momenten had uitgebuit. Vader, ik heb het werk volbracht dat u mij gegeven hebt om te doen... En zo kon hij als zijn laatste woord roepen: het is volbracht.

Vertrouwen op een goede afloop. God heeft ons een goede hoopvolle toekomst beloofd. Het is zo eigen aan de mens om blijven rondcirkelen bij de onvruchtbare plekken in ons leven. Bij een opbrengst van de oogst die tegenvalt. Iedereen kent de ervaring van zaad dat niet opkomt. Inspanningen die niet beloond worden. Goede bedoelingen die hun uitwerking missen.

Hoe vaak gaan we in gedachten al onze stappen weer terug als we ons doel hebben gemist en houden we onze ogen nog steeds op hetzelfde doel gericht.

Iedere tijd draagt 'een goede tijd' in zich mee. Dat is de boodschap die ook Prediker ons wil vertellen. Een tijd waarin God aanwezig is.

Kairos is uiteindelijk belangrijker geworden dan zijn grootvader Chronos. Zo gaat de mythe van de oude Grieken. Maar om Kairos vast te kunnen pakken, hem aan de lok op zijn voorhoofd te kunnen vastpakken moeten we waakzaam zijn. Waakzaam zijn om een Bijbelse term te gebruiken. Anders zien we de mooie momenten niet, die God ons aanbiedt. God wilde ons duidelijk maken dat zijn plan met ons niet zal veranderen. We zullen door in Hem te geloven deelhebben aan het eeuwige leven. Op die belofte mogen we vertrouwen. Dan is de tijd niet meer genadeloos voor ons. Hoeven wij niet meer bang te zijn voor alle veranderingen op ons pad. Net zoals Paulus zegt: Niemand leeft voor zichzelf en niemand sterft voor zichzelf. Zolang wij leven, leven we voor de Heer; en wanneer we sterven, sterven wij voor de Heer. Dus of wij leven of sterven, we zijn altijd van de Heer. Dan leven we vanuit het vertrouwen dat God bij ons is en wij bij God. Dan leven we buiten de tijd. In de eeuwigheid. Dan zeggen we waarschijnlijk net als Augustinus opnieuw:

Wat is dat eeuwigheid? Wanneer maar niemand het me vraagt, weet ik het; wil ik het echter uitleggen aan iemand die het vraagt, dan weet ik het niet.'

Lof zij u Christus in eeuwigheid. Amen